

ประเภทของวงดนตรี

วงดนตรีไทยเกิดขึ้นมาจากการนำเครื่องดนตรีหลายๆ อย่างมาผสมวง โดยพิจารณาเลือกเครื่องดนตรีที่มีเสียงที่กลมกลืนกันกัน เช่น เครื่องดีดผสมกับเครื่องตี เพราะมีเสียงที่ค่อนข้างเบาด้วยกัน และเครื่องตีผสมกับเครื่องเป่า เพราะมีเสียงค่อนข้างดังด้วยกัน ต่อมาภายหลังได้มีการปรับปรุงแก้ไขเครื่องดนตรี ให้มีเสียงความเหมาะสมกลมกลืนกัน จึงทำให้เกิดเป็นวงดนตรีประเภทต่างๆ

วงดนตรีไทยที่ผสมเป็นวงและถือเป็นแบบแผน มีอยู่ 3 อย่างคือ วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี นอกจากนี้ถือว่าเป็น “วงพิเศษ”

"วงปี่พาทย์" เป็นวงที่มีเครื่องตีและเครื่องเป่า มี 3 ขนาด คือวงปี่พาทย์เครื่องห้า วงปี่พาทย์เครื่องคู่ และวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

"วงเครื่องสาย" เป็นวงที่มีเครื่องดีด และเครื่องตีเป็นหลัก มี 2 ขนาด คือ เครื่องสายวงเล็ก และ เครื่องสายเครื่องคู่

"วงมโหรี" เป็นวงดนตรีที่ผสมระหว่างวงเครื่องสายกับวงปี่พาทย์เข้าด้วยกัน โดยลดขนาดเครื่องตีให้เล็กลง มีอยู่ 3 ขนาด คือ วงมโหรีวงเล็ก วงมโหรีเครื่องคู่ วงมโหรีเครื่องใหญ่

วงปี่พาทย์ เป็นวงที่ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี เครื่องเป่า และเครื่องประกอบจังหวะ ใช้บรรเลงในงานพระราชพิธี และพิธีต่างๆ แบ่งขนาดของวงได้ ดังนี้

1. วงปี่พาทย์ไม้แข็ง

จัดเป็นวงดนตรีที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมากที่สุดในกลุ่มวงปี่พาทย์ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าเป็นวงดนตรีที่มีความเป็นมาตรฐานสูง เครื่องดนตรีที่อยู่ในวงดนตรีประเภทนี้ทุกเครื่องจะมีเสียงดัง เนื่องจากระนาดเอกบรรเลงด้วยไม้ตีชนิดแข็ง จึงเรียกชื่อวงดนตรีชนิดนี้ว่า ปี่พาทย์ไม้แข็ง ตามลักษณะของไม้ที่ใช้บรรเลง อรรถรสที่ได้จากการฟังดนตรีชนิดนี้จึงมีทั้งความหนักแน่น สง่าผ่าเผย คล่องแคล่ว และสนุกครึกครื้น วงปี่พาทย์ไม้แข็งสามารถแบ่งตามขนาดของวงหรือตามจำนวนของเครื่องดนตรีได้เป็น 3 ขนาด คือ วงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องห้า วงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องคู่ และวงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องใหญ่

1.1 วงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องห้า ประกอบด้วยเครื่องดนตรีอย่างละหนึ่งเครื่องมือ โดยแต่เดิมนั้นประกอบด้วยปี่ใน ระนาดเอก ฉิ่งวงใหญ่ ตะโพน [1] และกลองทัด ต่อมาได้เพิ่มฉิ่งขึ้นอีก ดังนั้น ในปัจจุบัน วงปี่พาทย์เครื่องห้า จึงประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีและกำกับจังหวะรวมกันเป็นจำนวน 6 เครื่องมือ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่างๆดังนี้ ปี่ใน 1 เลา ระนาดเอก 1 ราง ฉิ่งวงใหญ่ 1 วงตะโพน 1 ใบบกลองทัด 1 คู่ (แต่เดิมนั้นมี 1 ใบ เพิ่งมาเพิ่มเป็นคู่เมื่อสมัยรัชกาลที่ 1) ฉิ่ง 1 คู่ การที่เรียกว่าปี่พาทย์เครื่องห้า แต่มีเครื่องดนตรี 6 ชิ้นนั้น อาจเป็นเพราะแต่เดิมผู้บรรเลงกลอง เป็นผู้ตี ฉิ่งในเพลงที่ไม่ใช่กลอง

1.2 วงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องคู่

วงปี่พาทย์ชนิดนี้เกิดขึ้นในสมัยแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โดยมีการประดิษฐ์ระนาดทุ้มและ**ฆ้องวงเล็ก**

[2] ขึ้นเพื่อให้คู่กับระนาดเอกและ**ฆ้องวงใหญ่** [3] สาเหตุที่วงปี่พาทย์ไม้แข็งชนิดนี้ถูกเรียกว่าเครื่องคู่ นั้น คงเนื่องมาจากรูปแบบของการประสมวงที่กำหนดจำนวนเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงทำนองให้เป็นอย่างละสองเครื่องหรือเป็นคู่ กล่าวคือ ปี่ 1 คู่ ระนาด 1 คู่ และฆ้องวง 1 คู่ เครื่องดนตรีและเครื่องกำกับจังหวะที่ประสมอยู่ในวงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องคู่ ประกอบด้วยปี่ใน 1 เล่าปี่นอก 1 เลาระนาดเอก 1 รางระนาดทุ้ม 1 รางฆ้องวงใหญ่ 1 วงฆ้องวงเล็ก 1 วงตะโพน 1 โบกทองทัด 1 คู่ฉิ่ง 1 คู่เพิ่มเครื่องประกอบจังหวะเช่น ฉาบ กรับ โหม่ง ตามความเหมาะสมและบางครั้งอาจมีกลองแขกเพิ่มขึ้นด้วย

1.3 วงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องใหญ่ วงดนตรีประเภทนี้เกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 โดยเครื่องดนตรีประกอบด้วยเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องคู่เป็นหลัก แต่มีการเพิ่มระนาดเอกเหล็กและ**ระนาดทุ้มเหล็ก** [6] ขึ้นอีกอย่างละรางวัล นับเป็นวงปี่พาทย์ไม้แข็งที่มีวิวัฒนาการสูงสุดในปัจจุบัน ระนาดเอกเหล็ก ทำด้วยโลหะ เดิมเรียกว่าระนาดทอง เพราะเมื่อประดิษฐ์ขึ้นครั้งแรกใช้ทองเหลืองทำลูกระนาด ปัจจุบันนิยมใช้เหล็ก หรือสแตนเลส ทำลูกระนาด ใช้วางเรียงบนรางไม้ ใช้ไม้ระกำวางพาดไปตามขอบราง สำหรับรองหัวท้ายลูกระนาด แทนการร้อยเชือก เนื่องจากลูกระนาดมีน้ำหนักมาก วิธีการบรรเลงเช่นเดียวกับระนาดเอกไม้ ส่วนระนาดทุ้มเหล็กนั้นลูกระนาดทำอย่างเดียวกับระนาดเอกเหล็ก แต่ทำให้ลูกใหญ่กว่า เป็นเสียงทุ้มต่ำ เสียงระนาดทุ้ม มีจำนวน 16 - 17 ลูก วิธีการบรรเลงคล้ายกับระนาดทุ้มไม้แต่ดำเนินทำนองห่างกว่า ระนาดเหล็กทั้งสองรางวัลนี้ นักดนตรีมักเรียกกันว่า “หัว-ท้าย” ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบการจัดวงที่เครื่องดนตรีทั้งสองนี้ ถูกกำหนดตำแหน่งให้อยู่ด้านหัวและท้ายของวงนั่นเอง

วงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องใหญ่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังนี้

- ปี่ใน 1 เล่า ทำหน้าที่ บรรเลงเก็บบ้ำง โหยหวานบ้ำงตามทำนองเพลง
- ปี่นอก 1 เล่า ทำหน้าที่บรรเลงเก็บบ้ำง โหยหวานบ้ำง ล้อไปกับปี่ใน ตามทำนองเพลง
- ระนาดเอก 1 ราง ทำหน้าที่นำวง บรรเลงเก็บแทรกแซงตามทำนองเพลง
- ระนาดทุ้ม 1 ราง ทำหน้าที่หยอกล้อ ชั่วเข้าไปกับพวกดำเนินทำนอง
- ระนาดเอกเหล็ก 1 ราง ทำหน้าที่เก็บและแทรกแซงไปตามทำนองเพลง
- ระนาดทุ้มเหล็ก 1 ราง ทำหน้าที่บรรเลงหยอกล้อห่างๆตามทำนองเพลง

- นักร้องใหญ่ 1 วง ทำหน้าที่บรรเลงเป็นหลักในการบรรเลงและดำเนินทำนองเนื้อเพลง
- นักร้องเล็ก 1 วง ทำหน้าที่เก็บแทรกแซงตามทำนองเพลงบรรเลงละเอียด
- ตะโพน 1 ใบ ทำหน้าที่ควบคุมจังหวะหน้าทับและผู้นำกลองทัด
- กลองทัด 1 คู่ บรรเลงเดินตามจังหวะไม้กลองแต่ละเพลง
- ฉิ่ง 1 คู่ ทำหน้าที่ควบคุมจังหวะย่อย และแสดงจังหวะหนักเบา
- ฉาบเล็ก 1 คู่ บรรเลงหยอกสื่อไปกับเครื่องประกอบจังหวะ
- ฉาบใหญ่ 1 คู่ บรรเลงควบคุมจังหวะต่างๆ
- โหม่ง 1 ใบ บรรเลงควบคุมจังหวะต่างๆ

2. วงปี่พาทย์เสภา

วงปี่พาทย์เสภาเป็นวงดนตรีไทยชนิดหนึ่ง เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2 ในยุคแรกจะมีผู้ขับเสภาเป็นเรื่องราวต่างๆ พร้อมกับขับกรับให้สอดคล้องประสานกับบทจนจบเรื่อง ต่อมาได้มีการนำมโหรีเข้ามาบรรเลงประกอบ แต่จะบรรเลงเฉพาะช่วงที่แสดงอารมณ์ต่างๆ ของตัวละคร ภายหลังได้นำบทเสภาบางตอนมาร้องส่งและให้วงปี่พาทย์รับ ในยุคต่อมา การขับกรับเสภาที่เป็นเรื่องเป็นราวค่อยๆ หายไป คงเหลือแต่การนำบทเสภามาร้องส่งให้วงปี่พาทย์รับ

วงปี่พาทย์เสภาคล้ายกับวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เพียงแต่เอาตะโพนกับกลองทัดออกและใช้กลองสองหน้า [7]ตีกำกับจังหวะหน้าทับแทน

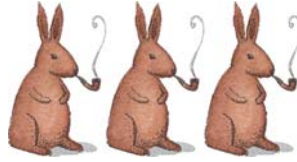

รูปแบบของการบรรเลงปี่พาทย์เสภา มี ดังนี้

- รัวประลองเสภา
- โหมโรงเสภา (เช่น โหมโรงไอยเรศ โหมโรงพม่าวัด โหมโรงจีนไล่ ฯลฯ)
- เพลงพม่า 5 ท่อน
- เพลงจระเข้หางยาว
- เพลงสี่บท
- เพลงบุหลัน
- เพลงประเภทหน้าทับทยอย เช่น เพลงทยอยนอก เพลงทยอยใน เพลงแขกลพบุรี เป็นต้น
- เพลงประเภทหน้าปรบไก่อ เช่น เพลงเทพริณจวน เพลงช้างประสานงา เพลงต่อयरูป เพลงสารดี เพลงถอนสมอ เป็นต้น
- เพลงลา เช่น เต่ากินผักนึ่ง เพลงปลาทอง เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง

วงปี่พาทย์เสภา

3. วงปี่พาทย์นางหงส์

วงปี่พาทย์นางหงส์ คือ วงปี่พาทย์ที่ใช้บรรเลงในงานอวมงคล โบราณจารย์ได้ปรับเปลี่ยนเครื่องดนตรีบางชิ้นในวงปี่พาทย์ คือ ใช้ปี่ชวาเป่าแทนปี่ใน ใช้**กลองมลายูตี** แทนตะโพนและกลองทัด (บางทีก็ใช้กลองทัดแทนกลองมลายู) และเอาฆ้องหม่องออก เพราะมีสิ่งตีควมคุมจังหวะแล้ว เพลงที่บรรเลงในวงปี่พาทย์นางหงส์ เป็นเพลงเรื่องนางหงส์” วงปี่พาทย์นางหงส์นี้ แบ่งขนาดของวงเป็น 3 ขนาด เช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ไม้แข็ง

เหตุที่ใช้ชื่อวงปี่พาทย์ประเภทนี้ว่า “วงปี่พาทย์นางหงส์” อาจมีสาเหตุมาจากเรียกตามชื่อเพลงที่เล่นคือเพลงเรื่องนางหงส์ โดยจะใช้เล่นเฉพาะงานอวมงคลเท่านั้น ปัจจุบันไม่ค่อยเป็นที่นิยม เพราะได้เปลี่ยนมานิยมใช้วงปี่พาทย์มอญแทน วงปี่พาทย์นางหงส์เดิมเป็นวงที่ใช้บรรเลงในงานศพของสามัญชน ต่อมาได้นำมาบรรเลงในงานสวดพระอภิธรรมศพเจ้านาย และใช้ในตอนถวายพระเพลิงพระบรมศพพระศพ เมื่อครั้งงานพระบรมศพของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระประสงค์ให้นำวงปี่พาทย์นางหงส์ ของกรมศิลปากรมาประกอบขำยาม ต่อจากวงประโคมของงานเครื่องสูง สำนักพระราชวัง จึงนับเป็นครั้งแรกที่ได้ นำวงปี่พาทย์นางหงส์มาใช้ในงานพระบรมศพด้วย

วงปี่พาทย์นางหงส์

4. วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์

วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ เกิดขึ้นในรัชสมัย**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** [8] โดยได้รับอิทธิพลจากละคร**โอเปร่า** [9] ของยุโรป ซึ่งเจ้า**พระยาเทเวศร์วงวิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลาน กุญชร)** และสมเด็จพระเจ้า**ฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์** ร่วมกันปรับปรุงขึ้น เหตุที่มีชื่อว่าดึกดำบรรพ์นั้นมาจากชื่อ โรงละครของเจ้าพระยาเทเวศร์วงวิวัฒน์ ก็เลยเรียกวงดนตรีนี้ตามชื่อของ โรงละครสมเด็จพระเจ้า ฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงคัดเลือกเครื่องดนตรีที่มีเสียงทุ้มนุ่มนวลมารวมวงกัน ดังนี้ ระนาดเอก (ใช้ไม้ฉวมติ) 1 ราง ระนาดทุ้ม 1 ราง ระนาดทุ้มเหล็ก 1 ราง ฆ้องวงใหญ่ 1 วง ฆ้องวงห้อย 7 ใบเรียงตามระดับเสียง **ขลุ่ยเพียงออ** [10] 1 เล้า ตะโพน 1 ใบ

นึ่ง 1 คู่ **ซอฮู้** [11] 1 คัน (เพิ่มเข้ามาภายหลัง) ซอฮู้ 1 เล้า (มีผู้คิดเพิ่มภายหลัง) ส่วนตำแหน่งการจัดวางเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ดึก
คำบรรพ์ได้เปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่ตั้งเครื่องดนตรี โดยให้ **ระนาดเอก** [13] อยู่กลาง ระนาดทุ้มอยู่ขวา ระนาดทุ้มเหล็กอยู่ซ้าย ซอวง
ใหญ่อยู่หลังระนาดเอก

5. วงปี่พาทย์ไม้นวม

วงปี่พาทย์ไม้นวม กำเนิดของวงนี้มาจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบของ วงปี่พาทย์ไม้แข็ง กล่าวคือ เปลี่ยนหัวไม้ที่ใช้สำหรับการบรรเลงระนาดเอก ซอวงใหญ่ และซอวงเล็ก จากที่หัวไม้ทำด้วยหนังมีความแข็ง ก็เปลี่ยนมาใช้ไม้นวม (ใช้ผ้าพันสลับกับเส้นด้ายจนนุ่ม) แทนทำให้ลดความดังและความแกร่งกร้าวของเสียงลง เครื่องเป่าแต่เดิมที่ใช้ปี่ในซึ่งมีเสียงดังมากก็เปลี่ยนมาใช้ซอเพียงออแทนซึ่งมีเสียงเบากว่า และเพิ่มซอฮู้อีก 1 คัน ทำให้วงมีเสียงนุ่มนวลและกลมกล่อมมากขึ้นกว่าเดิม

วงปี่พาทย์ไม้นวมในปัจจุบัน นิยมใช้บรรเลงและขับร้องในรูปแบบในการขับกล่อม และประกอบ การแสดง โดยเฉพาะการแสดงที่มีลักษณะเป็นโรงละครหรือแสดงภายในอาคาร แบ่งขนาดของวง เช่นเดียวกับ วงปี่พาทย์ไม้แข็ง ได้แก่ วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องห้า วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่ และวงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องใหญ่

6. วงปี่พาทย์มอญ

วงปี่พาทย์มอญ เป็นวงดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากชาวมอญมาพร้อมกับชาวมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ได้แก่ **ปี่มอญ** **ซอ้งมอญ** **ตะโพนมอญ** **เปิงมางคอก** [14] และซอ้งราว โบราณจารย์ได้ปรับปรุงให้เข้ากับรูปแบบทางวัฒนธรรมดนตรีของไทย คือ นำเครื่องดนตรีไทยเข้าผสมในวงด้วย เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม และคิดทำโหม่ง 3 ใบ แขนงไว้ในกระจิงโหม่ง และเรียกชื่อวงดนตรีประเภทนี้ว่า “วงปี่พาทย์มอญ” วงปี่พาทย์มอญมีวง 3 ขนาดเช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ไม้แข็งของไทย

วงปี่พาทย์มอญมีการจัดรูปแบบวงที่แตกต่างจากวงปี่พาทย์ของไทย คือ ตั้งซอ้งมอญไว้ด้านหน้าสุด และซอ้งมอญทำหน้าบรรเลงนำขึ้นต้น

วรรณเพลงแทนระนาดเอก ในปัจจุบันวงปี่พาทย์มอญเจริญเติบโตอย่างมาก โดยการขยายวงให้ใหญ่ขึ้นเป็นวงปี่พาทย์มอญวงพิเศษ บางวงจะมีฆ้องมอญถึง 10 โคน้หรือมากกว่านั้น ทำให้วงปี่พาทย์มอญนอกจากจะใช้เป็นเครื่องประโคมศพแล้ว ยังแสดงถึงเกียรติยศของผู้ตายอีกด้วย นอกจากนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงโดยการเพิ่มฆ้องมอญให้มากขึ้นแล้ว ยังได้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของเครื่องดนตรีเพื่อให้เหมาะสมกับวง คือเปลี่ยนลักษณะของรางระนาดเอกและระนาดทุ้มให้มีรูปร่างเหมือนกับฆ้องมอญ เพียงแต่ย่อสัดส่วนให้ต่ำลง

วงปี่พาทย์มอญ

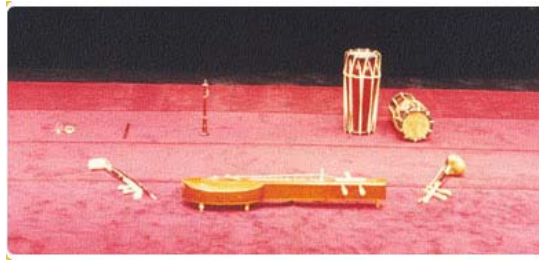
วงเครื่องสาย ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย อันได้แก่เครื่องสี่ (ซอด้วงและซออู้) และเครื่องดีด (จะเข้) เป็นหลัก มีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า (ขลุ่ย) เป็นส่วนประกอบ ใช้โทนระฆังฆ้องหน้าทับ และใช้ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ร่วมบรรเลงประกอบจังหวะ วงเครื่องสายเป็นวงดนตรีประเภทที่ใช้บรรเลงขับกล่อมเพื่อความบันเทิงรื่นรมย์ เหมาะสำหรับการบรรเลงในอาคาร นิยมใช้บรรเลงในงานมงคล เช่น พิธีมงคลสมรสและงานเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น และมีได้ใช้บรรเลงสำหรับประกอบการแสดงนาฏศิลป์ มีรายละเอียด ดังนี้

1. วงเครื่องสาย

วงเครื่องสายไทยนี้มักจะเรียกกันสั้นๆ ว่า “วงเครื่องสาย” มีอยู่ 2 ขนาด คือ วงเครื่องสายวงเล็กและวงเครื่องสายเครื่องคู่

1.1 วงเครื่องสายวงเล็ก ประกอบด้วย เครื่องดนตรีในตระกูลเครื่องสายและเป่าอย่างละหนึ่งเครื่อง ดังนี้ จะเข้ 1 ตัว ซอด้วง 1 คัน ซออู้ 1 คัน ขลุ่ยเพียงออ 1 เล้า โทน-ระฆังนา 1 คู่ ฉิ่ง 1 คู่ ฉาบ 1 คู่ กรับ 1 คู่ โหม่ง 1 ใบ

วงเครื่องสายวงเล็ก

1.2 วงเครื่องสายเครื่องคู่ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่อยู่ในวงเครื่องสายวงเล็กเป็นหลักโดยเพิ่มจำนวนของเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนองให้เป็นอย่างละ 2 ชั้น ดังนี้ จะเข้ 2 ตัว ซอด้วง 2 คัน ซออู้ 2 คัน ขลุ่ยเพียงออ 1 เล้า ขลุ่ยหลีบ 1 เล้า ฉิ่ง 1 คู่ ฉาบ 1 คู่ กรับ 1 คู่ โหม่ง 1 ใบ โทน-รามะนา 1 คู่

2. วงเครื่องสายผสม

วงเครื่องสายผสมเป็นวงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีในวงเครื่องสาย และนำเครื่องดนตรีชนิดอื่นมาบรรเลงผสมในวงเครื่องสาย เช่น เช่น ไวโอลิน ออร์แกน ขิม ฮีบเพลงชัก เปียโน ระนาด แคน เป็นต้น ซึ่งเครื่องดนตรีที่นำมาผสมนั้นต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของเสียงด้วยว่ามีความกลมกลืนมากน้อยเพียงใด

การเรียกชื่อวงเครื่องสายประเภทนี้ จะเรียกตามเครื่องดนตรีที่นำมาผสม เช่น ถ้านำขิมมาบรรเลงร่วมก็จะเรียกว่า วงเครื่องสายผสมขิม ถ้าหากนำออร์แกนมาบรรเลงร่วม ก็เรียกว่า วงเครื่องสายผสมออร์แกน ฯลฯ สำหรับโอกาสในการบรรเลงนั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับวงเครื่องสายไทยทุกประการ

3. วงเครื่องสายปี่ชวา

วงเครื่องสายปี่ชวา ประกอบด้วยเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทย และนำเอาปี่ชวามาบรรเลงแทนขลุ่ยเพียงออ คงไว้แต่เพียงขลุ่ยหลีบซึ่งมีเสียงสูง และเปลี่ยนมาใช้กลองแขกบรรเลงจังหวะหน้าทับแทน

เครื่องสายปี่ชวามี 2 ขนาด คือ วงเครื่องสายปี่ชวาวงเล็ก และวงเครื่องสายปี่ชวาวงใหญ่

3.1 วงเครื่องสายปี่ชวาวงเล็ก ประกอบด้วยเครื่องดนตรี คือ ปี่ชวา 1 เล้า ขลุ่ยหลีบ 1 เล้า ซอด้วง 1 คัน ซออู้ 1 คัน จะเข้ 1 ตัว กลองแขก 1 คู่ ฉิ่ง 1 คู่ เพิ่มฉาบ กรับ โหม่ง ตามความเหมาะสม

3.2 วงเครื่องสายปี่ชวาวงใหญ่ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายปี่ชวาวงเล็กเป็นหลัก โดยเพิ่มเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนองให้เป็นอย่างละ 2 ชั้น คือ ปี่ชวา 1 เล้า ขลุ่ยหลีบ 1 เล้า ซอด้วง 2 คัน ซออู้ 2 คัน จะเข้ 2 ตัว กลองแขก 1 คู่ ฉิ่ง 1 คู่ เพิ่มฉาบ กรับ โหม่ง ตามความเหมาะสม

วงมโหรี เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยอยุธยา มีวิวัฒนาการมาจากวงขับไม้ เป็นวงดนตรีที่ใช้สำหรับขับกล่อมนิยมนำใช้บรรเลงในงานมงคล โดยเฉพาะงานมงคลสมรส แต่โบราณใช้บรรเลงกล่อมพระบรรทมสำหรับพระมหากษัตริย์ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในวงมโหรีประกอบด้วยเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์และวงเครื่องสาย หากแต่เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ที่นำเข้ามาผสมในมโหรีนี้ได้ลดขนาดให้เล็กลง เพื่อให้มีเสียงพอดูเหมาะแก่กับเครื่องดนตรีในวงเครื่องสาย และใช้ซอสามสายเข้ามาบรรเลงด้วย

1. มโหรีวงเล็ก

ประกอบด้วยเครื่องดนตรี คือ ซอสามสาย 1 คัน ระนาดเอก 1 ราง ฆ้องมโหรี 1 วง ซอด้วง 1 คัน ซออู้ 1 คัน จะเข้ 1 ตัว ขลุ่ยเพียงออ 1 เล้า โทน-รามะนา 1 คู่ และ ฉิ่ง 1 คู่

มโหรีวงเล็ก

1. วงมโหรีเครื่องคู่

ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่อยู่ในมโหรีวงเล็กเป็นหลัก โดยเพิ่มจำนวนของเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนองให้เป็นอย่างละ 2 ชิ้น ดังนี้ ซอสามสาย 1 คัน ซอสายสายหลิบ 1 คัน ระนาดเอก 1 ราง ระนาดทุ้ม 1 ราง ฆ้องมโหรี 1 วง ฆ้องวงเล็ก 1 วง ซอด้วง 2 คัน ซออู้ 2 คัน จะเข้ 2 ตัว ขลุ่ยเพียงออ 1 เล้า ขลุ่ยหลิบ 1 เล้า โทน-รามะนา 1 คู่ ฉิ่ง 1 คู่ เพิ่มฉาบ กรับ โหม่ง ตามความเหมาะสม

2. วงมโหรีเครื่องใหญ่

ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่อยู่ในวงมโหรีเครื่องคู่เป็นหลัก และเพิ่มระนาดเอกเหล็ก 1 ราง และระนาดทุ้มเหล็ก 1 ราง

วงดนตรีสากลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ด้วยกันดังนี้

1. วง Orchestra หรือ วงดุริยางค์

เป็นลักษณะของวงดนตรีประเภทหนึ่งที่ใช้ เครื่องดนตรีประเภท เครื่องสาย (String) เป็นหลัก หรือเป็นเครื่องที่มีบทบาทมากที่สุด สำคัญที่สุดมากกว่าเครื่องดนตรีกลุ่มอื่นๆ

2. วง Band

เป็นลักษณะของวงดนตรีประเภทที่ใช้เครื่องดนตรีประเภท เครื่องเป่า เป็นหลัก เป็นเอกหรือเป็นเครื่องที่มีบทบาทมากที่สุด

วง Orchestra หรือ วงดุริยางค์สากล

คำว่า **Orchestra** เป็นคำที่มาจากภาษากรีก เดิมมีความหมายเกี่ยวกับเวที หรือยกพื้น สำหรับหมุ่่นักร้องที่ทำการขับร้องร่วมกับตัวละคร แต่ปัจจุบันหมายถึง วงดนตรีขนาดใหญ่ซึ่งประสมวงด้วยเครื่องดนตรีทั้งหมด 4 กลุ่ม บทเพลงที่ใช้จะมีขนาดใหญ่ เช่น ซิโฟนี หรือ บทเพลงอื่นๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยคลาสสิก แบ่งออกได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. *Symphony Orchestra*

วงประเภทนี้มีขนาดใหญ่ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีครบทุกกลุ่ม ขนาดของวงมีขนาดเล็ก 40-60 คนขนาดกลาง 60-80 คนและวงใหญ่ 80-110 คนหรือมากกว่านั้น ขนาดของวงจะใหญ่หรือเล็กขึ้นอยู่กับเครื่องสายเป็นหลัก และ ผู้เล่นต้องมีฝีมือดีรวมถึงวาทยากร (conductor) ก็ต้องมีความสามารถอย่างยอดเยี่ยมถ้าใช้เฉพาะเครื่องสายของวง Symphony Orchestra ก็เรียกว่า String Orchestra

2. Orchestra for accompaniments for opera

วงดุริยางค์ประเภทนี้ใช้บรรเลง ประกอบการแสดง โอเปร่า ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 4 กลุ่มเช่นเดียวกับวง Symphony Orchestra แต่เป็นวงขนาดเล็กมีจำนวนผู้บรรเลงอย่างมาก 60 คน

3. Chamber Orchestra

วงดุริยางค์ประเภทนี้เป็นวงเล็กๆ มีผู้เล่นไม่เกิน 20 คน บางครั้งเราเรียกวงดนตรีประเภทนี้ว่า Chamber Music เป็นวงดนตรีประเภทบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีที่เหมาะสมสำหรับแสดงภายในห้องโถง หรือสถานที่ที่จุผู้ฟังได้เพียงจำนวนน้อย ในสมัยแรกเล่นกันในห้องโถงตามราชสำนักหรือคฤหาสน์ของขุนนางในยุโรป และนักดนตรีเล่นกันเองในหมู่เพื่อนฝูง ต่อมาคนเริ่มสนใจมากขึ้นสถานที่คับแคบจึงเลื่อนไปเล่นในห้องโถงใหญ่และใน Concert Hall ซึ่งจัดไว้เพื่อการแสดงดนตรีโดยเฉพาะ Chamber Music เน้นความสำคัญของนักดนตรีทุกคนเท่าๆ กัน โดยปกติจะมีนักดนตรี 2-9 คน และเรียกชื่อต่างๆ กันตามจำนวนของผู้บรรเลงดังนี้

ผู้บรรเลง 2 คน เรียกว่า	Duet (วงคูเอ็ท)
ผู้บรรเลง 3 คน เรียกว่า	Trio (วงทริโอ)
ผู้บรรเลง 4 คน เรียกว่า	Quartet (วงควอเต็ท)
ผู้บรรเลง 5 คน เรียกว่า	Quintet (วงควินเต็ท)
ผู้บรรเลง 6 คน เรียกว่า	Sextet (วงเซ็กเต็ท)
ผู้บรรเลง 7 คน เรียกว่า	Septet (วงเซ็บเต็ท)
ผู้บรรเลง 8 คน เรียกว่า	Octet (วงอ็อกเต็ท)
ผู้บรรเลง 9 คน เรียกว่า	Nonet (วงโนเน็ท)

Quartet (วงควอเต็ต)

Nonet (วงโนเนต)

4. *Small Orchestra for playing popular and dance music*

เป็นวงดุริยางค์ขนาดเล็ก มีจำนวน ผู้บรรเลงทั้งหมดประมาณ 12 – 24 คน

วงแบนด์ (Band)

ในยุโรปเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว วงแบนด์แรกเป็นวงที่คอยบรรเลงให้สัญญาณบอกเวลาและนำแถวทหารในกองทัพ ต่อมาพัฒนาขึ้นโดยนำไปประกอบการขับร้องหมู่ของผู้ที่มาชุมนุมกันในโบสถ์ เพื่อพิธีต่างๆ และในปีคริสตศักราชที่ 18 วงแบนด์ได้นำไปใช้ในการแสดงคอนเสิร์ต และได้รับความนิยมแพร่หลาย ปัจจุบันวงแบนด์ แบ่งออกเป็น 5 ชนิด คือ

1. *Military Band (วงโยธวาทิต)*

ตามมาตรฐานวงชนิดนี้จะมีผู้เล่นอยู่ราว 54 คน ประกอบด้วย เครื่องลมไม้ เครื่องทองเหลือง เครื่องเคาะ แต่จะไม่ใช้ ดับเบิลเบส เป็นวงดนตรีที่เกิดขึ้นเพื่อใช้ในกิจการของทหาร เช่น บรรเลงสำหรับเดินแถวทหาร บรรเลงเพื่อปลุกใจทหาร ต่อมาได้แพร่หลายไปสู่สถานศึกษาต่างๆ โดยได้นำวงโยธวาทิตไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน

วงโยธวาทิต ผสมวงดนตรีด้วยเครื่องดนตรี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องเป่าลมไม้ กลุ่มเครื่องลมทองเหลืองและกลุ่มเครื่องตีกระทบ ประกอบจังหวะ จำนวนเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม

Military Band (วงโยธวาทิต)

วงโยธวาทิตที่มีชื่อเสียงของโลก คือ วงโยธวาทิตของ จอห์น ฟิลิป ซูซ่า (John Philip Sousa ค.ศ. 1854 - 1993) เป็นวงโยธวาทิตที่อยู่ในอเมริกา และเป็นที่ยกอย่างแพร่หลาย สำหรับ จอห์น ฟิลิป ซูซ่า นั้น เป็นผู้ที่มีความสามารถทางดนตรีอย่างมาก เป็นทั้งผู้ควบคุมวงดนตรีที่มีความสามารถ และนักประพันธ์เพลงที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะเพลงในลีลาจังหวะมาร์ช เขาแต่งได้อย่างไพเราะทุกเพลง จนได้รับการยกย่องให้เป็น “ราชาแห่งเพลงมาร์ช”

จอห์น ฟิลิป ซูซ่า (John Philip Sousa ค.ศ. 1854 - 1993)

2. *Brass Band*

คือวงที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องทองเหลืองและเครื่องกระทบ วงชนิดนี้คล้ายกับวงโยธวาทิตต่างกันตรงที่ ไม่มีเครื่องลมไม้ และเครื่องสาย วงนี้เหมาะสำหรับใช้บรรเลงกลางแจ้ง

147th Battalion Brass Band

3. *Jazz Band*

วงดนตรีแบบนี้เกิดขึ้นในกลุ่มนิโกรเป็นครั้งแรกและในปัจจุบันนี้วงแจ๊สส่วนใหญ่ก็ยังเจริญอยู่กับพวกนิโกร วงดนตรีประเภทนี้ประกอบด้วย กลุ่มแซ็กโซโฟน ซึ่งมีโซปราโนแซ็กโซโฟน อัลโตแซ็กโซโฟน เทนเนอร์แซ็กโซโฟน บาริโตนแซ็กโซโฟน คลาริเน็ต ทรัมเป็ต ทรอมโบน ดับเบิลเบส เปียโน และเครื่อง Percussion ตามความเหมาะสม เช่น กลองชุด ทอมบา บองโก มารากัส เป็นต้น ตัวอย่างเพลง WASHINGTON POST-SWING , Autumn Leaves

New Orleans Jazz (นิว ออร์ลีอันส์ แจ๊ส)

4. Big Band

เป็นวงดนตรีขนาดใหญ่ที่ใช้สำหรับเต้นรำ มีวิวัฒนาการมาจาก **Jazz Band** เริ่มกำเนิดที่เมืองนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ประมาณปี ค.ศ. 1920 – 1940 ในยุคนั้นทั่วสหรัฐอเมริกากำลังนิยมการเต้นรำแบบบอลรูม วง Big Band จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องลมไม้ เครื่องลมทองเหลือง และเครื่องกระทบหรือเครื่องตีประกอบจังหวะ

จุดมุ่งหมายของการบรรเลงด้วยวง Big Band ก็เพื่อประกอบการเต้นรำและเอาไวฟังเพื่อความไพเราะ นอกจากนั้นยังมุ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจอีกด้วย ดังนั้นจึงทำให้วงดนตรีชนิดนี้มีชื่อเรียกเพิ่มขึ้นอีก 2 ชื่อ คือ Dance Band และ Commercial Band หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เศรษฐกิจของโลกซบเซา วงดนตรีแจ๊สวงใหญ่ที่เรียกว่า Big Band จึงได้เสื่อมความนิยมไปในที่สุด

5. Combo Band

เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก มุ่งประกอบการขับร้องเป็นส่วนใหญ่ นิยมนำไปบรรเลงตามร้านอาหาร ไนต์คลับ หรือตามสถานที่เรีงรมย์ต่างๆ วงดนตรีประเภทนี้มีจำนวนนักดนตรีและเครื่องดนตรีไม่แน่นอน ทั้งนี้แล้วแต่ความสะดวกในการจัดวง แต่ส่วนมากมักประกอบด้วยเครื่องดนตรีคือ trumpet , Tenor Saxophone , Alto Saxophone , Trombone , Piano กีตาร์คอร์ด กีตาร์เบส กลองชุด เครื่องประกอบจังหวะอื่นๆ

- [1] http://www.youtube.com/watch?v=u6iYeIT_5Jc
- [2] <http://www.youtube.com/watch?v=jAhkJ95XIE8>
- [3] <http://www.youtube.com/watch?v=XM9-QK5lpMc>
- [4] <http://www.youtube.com/watch?v=eNGatiGfgEI>
- [5] <http://www.youtube.com/watch?v=4ZpkIIZ0RvE>
- [6] http://www.youtube.com/watch?v=TwVcTE9r5_M
- [7] http://www.youtube.com/watch?v=lgN_whoWoA
- [8] <http://www.youtube.com/watch?v=ft6gKnpdecg>
- [9] <http://www.youtube.com/watch?v=Ejnjsx4eJSg>
- [10] <http://www.youtube.com/watch?v=z4prkBKN5x8>
- [11] <http://www.youtube.com/watch?v=-qI3o1kueqc>